

Höstvete

Anders Ericsson, Hushållningssällskapet Västmanland

I hela området finns det idag sorter som med god marginal överträffar Kosacks avkastning, med bibehållen odlings säkerhet. I D- och E-området är Lars och Olivin två odlings säkra alternativ till kvarnvara medan Mars hal, Kris och Agaton är högavkastande foderveten, med goda odlingsegenskaper. I F-området är Olivin förstahandsval idag, med en kombination av hög avkastning och goda kvalitets- och odlingsegenskaper. För fodervete-produktion är Marshal, Kris och Agaton spännande alternativ, men vill man ha lite mer säkerhet är Olivin, Ballad eller Kosack att föredra.

Hösten 2001 såddes 26 regionala höstvetesortförsök på 20 platser i det mellansvenska försöksområdet. Sådden skedde från den 14-30 september, med merparten i den senare delen av månaden. Etableringen var överlag bra och den gynnsamma hösten gjorde att alla försök utvecklades bra. Vintern var snäll och endast ett försök skadades så att det avslutades i förtid (uppfrysningsskador). I årets sammanställning nedan har ytterligare ett försök uteslutits pga att hela försöket svampbehandlades. Skördenivån var överlag hög med en medelskörd för mätaren Kosack på 7700 kg, med ett spann från drygt 6000 kg till 9600 kg och de högsta skördarna togs i D-, E- och T-län.

I tabell 1 kan man utläsa att Marshal och Lars hade den högsta skörden i medeltal över hela området medan Bauxit, Redford, Gigg och Agami toppar medelavkastningen av de nya sorterna. Samtliga sorter, förutom Stava

och Ritmo, hade en medelavkastning som översteg Kosacks. I obehandlade led hade Lars, Marshal och Olivin den högsta skörden av de dagsaktuella sorterna medan Redford, Gigg och Tommi hade högst skörd av de nya sorterna.

Behandlingseffekterna 2002 för marknads-sorterna framgår av diagram 1. Ur diagrammet kan man utläsa att Ebi, Olivin och Tarso svarat minst på svampbehandling (8-11 %), vilket kan vara ett uttryck för att dessa sorter hade en lägre mottaglighet för svampangrepp. Harnesk, Marshal och Ritmo hade den högsta meravkastningen (21-22 %) medan övriga sorter intog en mellanställning. Variationen i behandlingseffekt var dock stor inom området och mellan försöksplatser. Störst behandlingseffekt hade Örebro, Östergötlands slättbygd och Västsverige (13-25 % i medeltal) medan de östra delarna hade betydligt lägre bekämpningseffekter (<10 %).

I tabell 2 redovisas avkastningen för aktuella marknadssorter uppdelat områdesvis och årsvis samt 5-årsmedeltal områdesvis. Ur tabellen kan man utläsa att Olivin har den klart högsta avkastningen i **F-området** med 10 % högre skörd än mätaren i medeltal och en stabil avkastning mellan åren. Av de övriga sorterna så överträffar Ballad mätaren, medan Kris och Lars har en avkastning i nivå med mätarens. Detta år visar dock Kris och Lars, tillsammans med de nyare sorterna Agaton, Harnesk och Marshal, att det finns en hög avkastningspotential om vintern inte är allt för tuff.

I **E-området** är skillnaderna mellan sorterna mindre. Lars och Olivin har den högsta medelavkastningen, medan övriga sorter

Sorter

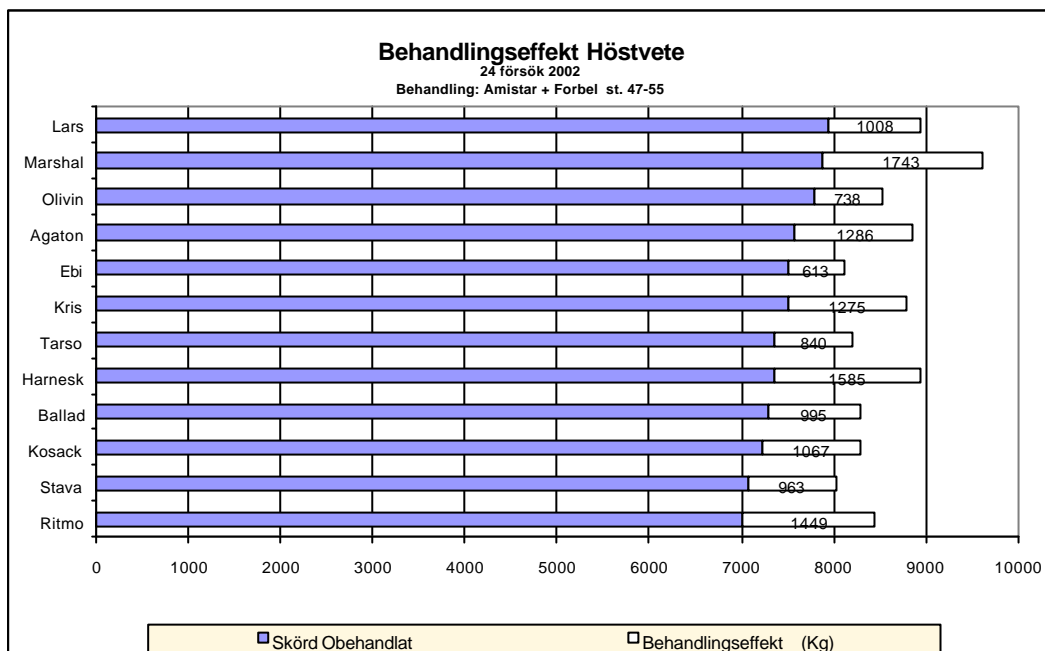
Tabell 1. Höstvete. Avkastning 2002. Obehandlat och behandlat.

Sort	Relativ skörd Obehandlat	Relativ skörd Behandlat	Relativ skörd Medeltal
Kosack			
kg/ha	7217	8284	7737
rel.tal	100	100	100
Marshal	109	116	113
Lars	110	108	109
Agaton	105	107	106
Kris	104	106	105
Harnesk	102	108	105
Olivin	108	103	105
Ebi	104	98	101
Ballad	101	100	101
Tarso	102	99	100
Ritmo	97	102	99
Stava	98	97	97
Bauxit	107	120	114
Redford	115	110	112
Sw 47040B Gigg	111	110	110
Agami	108	112	110
Gremlin	108	111	109
Kampa	109	108	109
Hybnos IIB	107	110	109
Korpral	107	108	107
Tommi	110	104	107
Bill	102	109	106
Cardos	107	104	106
Ceb 98178 (SSd)	103	107	105
Vintrie	104	104	104
Sw 46522 Virke	105	104	104
Pagode	104	103	104
Bristol	103	104	103
WW 00/40 (SSd)	104	102	103
Teje	98	104	101
Finess	99	102	101

har en avkastning i nivå med Kosacks. De nya sorterna har även här visat bra resultat och avkastningen ligger i nivå med de bästa marknadssorterna.

I **D-området** är Kris, Lars och Olivin de högst avkastande marknadssorterna, men de nya sorterna Agaton och framförallt Marshal har i detta område visat mycket god avkastning och god odlings säkerhet.

Diagram 1.

Tabell 2. Höstvet. Avkastning 2000-2002. Mätare: Kosack.

Sort/Årtal	D-området				E-området				F-området			
	2000	2001	2002	Medel 1998- 2002	2000	2001	2002	Medel 1998- 2002	2000	2001	2002	Medel 1998- 2002
Kosack	7950	8380	8380	8310	5910	7010	7160	6810	7550	6360	7980	7180
kg/ha												
rel.tal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ballad	101	110	101	103	107	99	99	102	101	113	104	104
Ebi	98	105	106	101	112	102	98	101	102	94	102	97
Kris	102	114	112	106	107	107	105	102	99	100	109	101
Lars	99	102	112	105	114	103	105	106	106	91	111	101
Olivin	96	113	105	104	108	108	104	104	108	113	108	110
Ritmo	98	117	96	100	107	106	97	100	95	76	103	93
Stava	98	104	96	99	96	95	98	98	94	107	99	98
Tarso	98	108	99	98	101	101	99	100	95	94	103	97
Agaton		123	100	109		115	103	107		84	112	103
Harnesk			92	103			103	106		99	115	111
Marshal		114	116	112		95	109	105		85	115	99

Sorter

I **G-området** finns det ännu för få försök för att dra allt för stora slutsatser, men resultaten indikerar att Olivin, Lars och Harnesk passar bra, med god vinterhärdighet, hög skörd och tidig mognad.

Marknadssorternas bestånds- och kvalitetsegenskaper framgår av tabell 3 och 4. Vintern 2001-2002 gav inte några stora påkänningar på sorternas vinterhärdighet. Sorternas odlingssäkerhet bedöms därför bäst genom att titta på siffrorna för 2001 (Tabell 5). För mer information se ”Försöksrapport 2001”.

Marknadssorter

KOSACK (SW) är en långstråig, sent mognande, vinterhärdig, stråstyvt sort som ger säker avkastning. Den har relativt goda bakningsegenskaper och klassas som kvalitetsvete trots att proteinhalten är något låg och att sorten fältgror relativt lätt.

BALLAD (SW) är ett medeltidigt blandvete med medelmåttig kvalitet. Avkastningen

är hög, strået är långt, stråstyrkan god och vinterhärdigheten bra.

EBI (SSd) är en tysk sort med medeltidig mognad och måttlig stråstyrka. Vinterhärdigheten är medelgod och avkastningen är i nivå med mätarens. Sorten har hög proteinhalt och även övriga kvalitetsegenskaper är bra och sorten klassas som kvalitetsvete.

KRIS (PI) har ett mycket kort och styvt strå och mognar medeltidigt. Avkastningsförmågan är god men vinterhärdigheten är ej i nivå med mätarens. Kvaliteten är svag och sorten är främst ett fodervete.

LARS (SSd) är ett brödvete med medelgod vinterhärdighet och mycket tidig mognad. Strået är medellångt och något vekt. Avkastningen är hög, speciellt i E-området.

MARSHAL (SW) är ett kortstråigt, mycket stråstyvt tidigt mognande fodervete. Sorten har mycket god avkastningspotential, speciellt i D-området. Vinterhärdigheten är medelgod.

Tabell 3. Höstvete. Beståndsegenskaper och sjukdomskänslighet hos olika sorter. Femårsmedeltal från hela landet 1998-2002.

Sort	Planttäthet vår %	Strå- styrka %	Strå- längd cm	Mognad dagar
Kosack	96	87	104	325
Agaton	95	77	83	321
Ballad	98	87	95	323
Ebi	94	77	96	321
Harnesk	96	83	75	321
Kris	92	86	74	322
Lars	95	74	90	319
Marshal	88	91	75	320
Olivin	97	85	90	322
Ritmo	88	86	78	321
Stava	98	83	98	324
Tarso	96	94	78	319

OLIVIN (SSd) är en högavkastande, vinterhärdig sort med god stråstyrka, medellångt strå och tidigare mognad än mätaren. Avkastningen är hög/mycket hög, speciellt i F-området. Kvalitetsegenskaperna är mycket goda.

RITMO (SSd) är en kortstråig, stråstyv sort med tidig mognad. Avkastningsförmågan är hög men vinterhärdigheten är otillräcklig vid stränga vintrar, speciellt i det nordliga odlingsområdet. Kvaliteten är ganska svag och sorten är främst avsedd för foder.

Tabell 4. Höstvete. Kvalitetsegenskaper hos olika sorter. Femårsmedeltal från hela landet 1998-2002.

Sort	Liter- vikt g	Tusen- kornvikt g	Fall- tal sek	Protein- halt %	Huvudsakligt användnings- område
Kosack	807	42,6	245	11,8	bröd
Agaton	759	46,1	277	11,2	foder
Ballad	781	44,0	281	11,7	foder/bröd
Ebi	800	49,3	248	12,5	bröd
Harnesk	775	41,1	294	11,4	bröd
Kris	772	45,9	245	11,8	foder/bröd
Lars	794	48,1	240	12,0	bröd
Marshal	743	45,1	148	11,3	foder
Olivin	801	42,3	254	12,3	bröd
Ritmo	739	43,9	270	11,6	foder/bröd
Stava	800	41,0	267	11,7	bröd
Tarso	796	40,5	329	12,5	bröd

Tabell 5. Höstvete. Sorternas planttäthet våren 2001. 9 försök med stora vinterpåfrestningar. Fullt bestånd = 100.

Sort	Planttäthet Vår	F-området	D- och E-området
Stava	97	Odlingssäkra	Odlingssäkra
Olivin	95		
Kosack	94		
Ballad	93		
Tarso	87	Ganska odlingssäkra	Odlingssäkra
Lars	77	Något osäkra	Ganska odlingssäkra
Kris	73	Undvik svåra lägen	
Ebi	73		
Agaton	72		
Marshal	69		
Ritmo	49	Chansning	Undvik svåra lägen

Sorter

STAVA (SW) är en sen, vinterhärdig och stråstyv sort som är resistent mot stinksot. Avkastar i nivå med Kosack. Sorten har ungefär samma kvalitetsegenskaper som Kosack och klassas som kvalitetsvete.

TARSO (SW) är en tysk kortstråig och mycket stråstyv sort som mognar tidigt. Sorten övervintrar bra men avkastningen är något lägre än hos mätaren. Tarso har mycket bra falltalsstabilitet och hög proteinhalt. Sorten klassas som kvalitetsvete.

Under uppförökning

AGATON (SW) är en relativt kortvuxen fodersort med måttlig stråstyrka. Sorten har mycket hög avkastningsförmåga men vinterhärdigheten är något svag. Beräknad lansering 2003.

HARNESK (SW) är kortstråig, medeltidig brödvetesort med god vinterhärdighet. Avkastningen hög/mycket hög framförallt i F-området. Beräknad lansering 2004.

TOMMI (SSd) är en kortstråig, högvastande brödvetesort med goda kvalitetsegenskaper. Beräknad lansering 2004.

Övriga

BILL (SSd) är en kortvuxen, stråstyv sort med tidig mognad. Har god avkastningspotential, men vinterhärdigheten är otillräcklig för Mellansverige.

FINESS (SW) är en kortvuxen, stråstyv sort med tidig mognad. Vinterhärdigheten är god och kvalitetsegenskaperna är medelgoda. Avkastar i nivå med mätaren.

PAGODE (SW) är en holländsk, medellång, måttligt stråstyv och medeltidigt mognande sort. Den övervintrar ganska bra och lämnar ungefär samma skörd som Kosack. Sorten är främst avsedd för foder.

TERJE (SW) är en kortvuxen, medeltidig sort med god stråstyrka. Avkastningen är god och vinterhärdigheten i nivå med mätaren.

CARDOS (SW), GIGG (SW), GREMLIN (SW), KORPRAL (SW), VINTRIE (SW) och VIRKE (SW) är endast provade ett år eller är ej längre aktuella.

AGAMI (Ssd), BAUXIT (Ssd), BRISTOL, CEB 98178 (Ssd), CWW 00/40 (Ssd), HYBNOS (Ssd), KAMPA (Ssd) och REDFORD (Ssd) är endast provade ett år eller är ej längre aktuella.